

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Izhaja dnevno razen nedelj in praznikov.

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) in Kanada \$5 na leto, \$1.50 za pol leta in 75c za tri mesece; Chicago in inozemstvo \$4.50 na leto, \$2.25 za pol leta, \$1.13 za tri mesece.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Issued daily except Sundays and Holidays.

Owned by Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago and foreign countries, \$4.50 per year.

Address:

"PROSVETA"

2857 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

Telephone Lawndale 4635.

Datum v oklepaju n. pr. (Maja 30-17) poleg vsakega imena in naslova pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

* DELAVCI MORAJO BITI NA STRAŽI.

Ameriški delavci morajo paziti na to, kako se vodi vojna in kako se bo sklenil mir.

V času vojne morajo delavci skrbno čuvati, da ne bodo pogažene pravice, ki so jih priborili pred vojno. Zbovalna svoboda, svoboda govora, pravica do stavke morajo ostati nedotaknjene. Plače ne smejo biti znižane, delavni čas ne podaljšan, zakoni za varstvo delavcev ne smejo biti odpravljani. Če delavci en sam dan spe, mesto da bde in stražijo svoje pravice, se lahko dogodi, da so sadovi večletnega delavskega boja uničeni.

Noben razred ne bo v vojni doprinesel tako velikih žrtev kot delavski razred, in zadegadelj so delavci opravičeni, da zakličejo vsem izkoriščevalcem, ki mislijo, da je v vojnem času najugodnejša prilika, da oplenijo delavce za njih pridobitve: "Roke proč od delavskih pridobitev!"

Socialna pravica se ne sme podnožiti vojnim potrebam, delavsko pravo ne sme postati kos papirja! Te besede naj si zapomnijo poslanci, ki v raznih legislaturah preže na ugodno priliko, da v interesu velekapitalističnih interesov vtihotapijo protidelavske zakone.

Se mnogo važnejše je za delavce, kako se bo sklepal mir in kakšen mir se bo sklenil. Kajti od sklenjenega miru je odvisna bodočnost delavstva. Vprav ta vojna dokazuje, da delavci ne morejo in smejo ostati ravnodušni napram zaključkom diplomatov. Stari diplomatje so jo zavozili, da imamo svetovno vojno, in ti ljudje ne smejo dobiti prilike, da še enkrat obnove stare zmote, iz katerih se zopet rodi čez nekaj let še večja in silnejša vojna.

Ameriški delavci so ravnatoko zainteresirani, kaj sklene mirovna konferenca kot delavci vseh drugih narodov na svetu. Predvsem ne smejo dovoliti profesionalnim diplomatom premikati in pehati semintje usod in blagostana narodov, kakor premikajo šahovi igralci možičke po deski. Dolgo časa je bilo dovoljeno diplomatom, da so se igrali z usodo narodov in interesu vladarjev in vladajočega razreda. Ta igra se ne sme ponoviti na prihodnji mirovni konferenci.

Kako naj delavci to dosežejo? Opozarjati je treba javnost, da po tej vojni ne sme narod vladati nad narodom, vsak narod mora imeti pravico, da sam odloča o svoji usodi. Militarizem in marinizem je treba odpraviti. Dokler je le eni državi dovoljeno, da ohrani militarizem in marinizem, se logično oborožujejo tudi druge države, ker se boje oboroženega sosedja, ki ugroža z železno pestjo ves svet. Mednarodni spori naj se predložijo mednarodnemu rzsodišču v rzsodbo. Mirovna konferenca naj se peča tudi z zakoni za varstvo delavcev vseh narodov. Delavci se morajo sploh brigati za vse predloge, ki prihajajo v javnost, na kakšen način naj se sklene mir, in naj k tem predlogom zavzamejo svoje stališče, kako bodo varovani najboljše interesi delavstva vsega sveta. Kajti dogodi se lahko, da pride mirovna konferenca in da delavci ne bodo zanjo pripravljeni. Nekaj drugega se bo zgodilo, če bodo delavci ves čas in na glas zahtevali, kaj zahtevajo od mirovne konference. Mirovna konferenca se bo ozirala na zahteve delavstva in mir se bo sklenil na podlagi, ki jamči, da ne bo ves svet čez nekaj let zapleten v krvavi ples.

V Ameriki se je ustanovila "Liga za izvedenje miru" (L. to E. P.), ki je izdelala obširen miroven program, da se ohrani trajen mir. Namen lige je združiti vse napredne narode, da se izrečejo, da ne začne nihče vojne, temveč mora vsak narod svoj spor predložiti mednarodnemu rzsodišču. Ravnatoko so tudi socialisti vseh narodov na delu, da se sklene mir, ki odpravi nevarnost za prihodnjo vojno in prinese vsem narodom pravico, da so gospodarji svoje usode. S socialisti in "Ligo za izvedenje miru" soglašajo mnogi državnikov po vsem svetu in naglašajo, da je treba skleniti mir na podlagi, ki odvraca nevarnost takega krvoprelitja, v kakeršnem sedaj trepetajo skoraj ves svet.

In če bodo delavci napravili potreben pritisk, pojedeta po tej vojni marinizem in militarizem v grob, z njima pa tudi predpravice kronanih vladarjev in plutokratov.

Če se to zgodi, ni bila vojna zastoj, ampak je prinesla ceno, o kakeršni ni sanjal nihče, ko so zagrmeli topovi v Evropi.

DOPISI.

Cleveland, — Collinwood, O.

Kakor je vsem znano, postavili si bomo Sloveni v Clevelandu svoj "Slov. aNrodni Dom" in da se tudi tukaj v obmejni naselbini mesta Cleveland istotako deluje, da dobimo tudi svojo stavbo, katera bo naše narodno ognjišče. Ker pa Collinwood spada pod mestno okrožje, ne moremo postaviti, kolikor je meni znano, postaviti v enem mestu dva taka "Nar. Doma." To se je že od več strani namignilo. Radi tega hočem le toliko pojasniti, da na imenu ni prav nič ležace. Radi imena se sedaj pripravljamo največja neumnost. Našo prihodnjo stavbo lahko imenujemo "Slovenski delavski dom" in bo isto. Ali pa Mednarodni dom, ali kakor si že bode. Toda o tem debatirati je sploh sedaj neumnost.

Ne ozirajmo se na ime, kakšnega bo imela prihodnja stavba, katera bo last naš vseh slovenskih delavcev. Ampak mi moramo delovati z vsemi našimi močmi ne oziraje se na desno in na levo za naš slovenski dom ali narodni, kakor ga bomo krstili. Vsakdo naj misli, da mi Sloveni tu v Collinwoodu tako potrebujemo "Dom" kakor slepec pogleda. Potrebujemo ga, ker sedaj nimamo niti ene primerne stavbe za obdržavanje društvenih sej, ne za razne shode in veselice ali pa druge društvene prireditve.

In ravno radi tega se že sedaj pridno nabirajo prostovoljne prispevke. Novemu pripravljalnemu odboru so sedaj prinesli stedeče nabrane prostovoljne prispevke: Na izletu slov. soc. kluba šte. 27 sta nabrala Jos. F. Dunn in F. Oblak \$9.55, pri društvu "Baron Vega" sta nabrala F. Oblak in D. Blumel \$61, na izletu društva "Složne Slovenke" S. S. P. Z sta nabrala F. Oblak in Angela Mahkis \$2.36, na izletu društva "Primorska Soča" sta nabrala Karol Kotnik in Jos. Dunn \$6.15, na izletu društva "Avstrijski Veterani" sta nabrala F. Oblak in John Malovrh \$3.80, na zabavnem večer-slov. pev. društva "Soča" je nabral A. Mermolja \$1.75, na krstivni pri družini Čebrih sta nabrala A. Ličen in A. Vidmar \$6.05.

V imenu pripravljalnega odbora se najtopleje zahvaljujem vsem darovalcem za njih požrtvovalnost in ravno tako tudi naravnateem za njihov trud. Le tako naprej in kmalo se bo vresničil naš načrt.

Marsikdo je že rekel, kaj je treba že sedaj nabirati prostovoljne prispevke, ker se še ne ve, kje da bo stal prihodnji naš "Dom." Rojaki, tako govorjenje več škodi vsi stvari, kot pa koristi. Star Slovenski pregovor pravi: Zrno do zrna pogača, kamen do kamna palača. In tega se moramo tudi mi držati. Kajti vsakdo veliko laže da sedaj malo svoto, kot pa poprej veliko. V blagajni se pa vendar počasi nabira kapital za zgradbo. Kar se tiče prostora, kje da bo stal, se pa že še domenimo. Najprvo je treba potrebnega kapitala in potem se pa naredi ves načrt.

Apeliram ponovno na vsa slovenska društva v Collinwoodu, da podpirajo to idejo in da pomagajo po moči, da se čimprej vresniči in da kmalo začnemo z zgradbo. Pripravljalni odbor namerava sklicati skupno konferenco prihodnji mesec. Radi tega se pozivljajo vsa društva, da pošljejo svoje zastopnike na to skupno konferenco. Pozivljajo se, da naj pošljejo moške, kateri so v resnici vneti za dobro stvar in katerim je mar dobrhoti vseh rojakov.

Torej na delo rojaki, za naš "Dom." Pustimo vse drugo na strani, kar bi nas oviralo pri skup-

nem delu in imejmo pred očmi samo cilj, "Slovenski Dom," ali kakor se bo že imenoval.

Jos. F. Dunn.

Chicago, Ill. — Letošnji praznik 4. julija ali 141. spominski dan proglašanja neodvisnosti se bo leto obhajal v Chicagu veličastveno in brez običajnega hrupa. Organizacije vseh narodov tekmujejo med seboj, da proslave ta dan tako, kot se spodobi.

Ameriška zveza trgovcev z zapadne strani našega mesta namerava proslaviti praznik neodvisnosti s pohodom do Dworakovega parka. Pripravljalni odbor se je obrnil na vse v tem delu mesta živeče narodnosti: Čehe, Slovence, Hrvatse, Poljake, Srbe, Slovake, Ruse itd., da se pohoda udeležijo v velikem številu, ki prične ob eni popoldne. Sloveni smo prideljeni drugi diviziji in zbirališče je na 18. cesti in Racine ave. ob pol eni popoldne.

Program v parku je sledeči: Prečitjanje proglašanja neodvisnosti, govori, nastop pevskih zborov in zvečer umetniški oganj. — Med odmori igra godba.

Zdolaj podpisani predsedniki slovenskih društev pozivljamo člane naših društev, da pridejo ob pol eni uri popoldne dne 4. julija t. l. zanesljivo na določeno mesto, kjer se uvrstimo v povorko. Pridite vsi od prvega do zadnjega. Društvo sv. Štefana št. 1, K. S. K. J., Martin Senica, predsednik. Društvo sv. Alojzija št. 47, K. S. K. J., Rajm. Maraz, predsednik. Društvo sv. Jurja št. 960, C. O. F., Anton Gregorčič, predsednik. Mlad. Sam. Podp. dr. "Danica", Frank Mravlja, podpredsednik. Slov. postojanka M. W. of A. št. 16211, Louis Duller, konzul.

Nottingham, O. — Opozarjam člane društvu "Zavezni Sosodje," šte. 158 S. N. P. J., da se vdeležijo v polnem številu prihodnje mesečne seje, ker imamo na dnevnem redu več važnih točk. Razpravljati moramo glede naše društvene veselice, katero prredimo 22. julija in ukreniti moramo tudi delati Narodnega Doma v Collinwoodu, O. — Seja se prične točno ob 9. uri dopoldan. Še enkrat opominjam člane vdeležite se polnoštevilno te seje, da ne bo samo par članov navzočih. — Karol Rataj, tajnik.

Akron, O. — Pozivljam člane društvu "Dolenjec," šte. 170 S. N. P. J., da se vdeležijo prihodnje mesečne seje polnoštevilno, katera se vrši 1. julija t. l. Na dnevnem redu imamo veliko važnih točk, in radi tega je potrebno, da so vsi člani navzoči pri tej seji. Udeležite se vsi te seje, da ne bo potem kakega nepotrebnega zabavljanja izven društvene seje, ker se ni tako vkrenilo, kot bi hoteli oni, kateri niso bili na seji. Frank Košir, predsednik.

Ameriške vesti.

POLJAKI ZA POLITIČNO SVOBODO IN NEODVISNOST.

Chicago, Ill. — Aleksander Debski, kateri se je mudil trideset mesecev v svoji stari domovini, se je pred nekaj dnevi vrnil v Ameriko. Debski je ameriški državljani in na Poljskem je deloval kot zastopnik ameriškega narodnega obrambnega odbora. Kar je Amerika pretrgala diplomatske stike z Nemčijo, je zapustil Varšavo in šel v Kodanj. Pred tremi tedni je ostavljal Dansko in odrinil proti Ameriki.

Debski pripoveduje, da Poljaki doma in povsod, kjer žive, zahtevajo svobodno in neodvisno Poljsko z obrežjem ob Severnem morju. Poljaki se ne zadovoljujejo samo z rusko Poljsko, marveč ho-

čejo združitev in politično neodvisnost ruski in avstrijske Poljske z ruskim lelom.

"Vse evropske države, vojskujoče in neutralne, so že izčrpane in Amerika bo odločila vojno", pravi Debski. "Prijetelji demokracije po vsi Evropi pričakujejo, da bo Amerika s svojo zmago povpsela prihod in triumf svetovne demokracije."

Poljska je silno trpela in še trpi vsled vojne. Nemogoče je popisati z besedami opustošenja in razvalin, ki so jih povzročile sovražne armade na poljskih tleh. — Unarjivost med otroci in stari je velika. Kljub temu pa še ni ubit poljski duh. Poljsko ljudstvo trpi, a obenem dela načrte za ponovno zgradbo porušenih mest in vasi čim napoči ura svobodne in neodvisne poljske države."

KAPITALISTI HOČEJO UVESTI TLAKO.

Baltimore, Md. — V državi Maryland imajo demokratje v legislaturi večino. Sedaj so kapitalisti v tej državi s pomočjo legislature uvedli tlaklo za delavski razred. Socialisti in napredne delavske organizacije se postavljajo temu početju v bran.

Kakšne postavbe so po željah kapitalistov v Marylandu, da vklenejo delavce v hušje delavske sponse? Predvsem so dosegli, da je bila sprejeta postava, ki določa, da mora vsak državljan v starosti med 18 do 50 letom delati. Zakonska predloga nima seveda namena, da prisili bogate postopate delati, ampak ima namen zlomiti vsako stavko. Poleg tvori tudi veliko nevarnost za vsakega delavca, ki je brez njegove lastne krivde izgubil delo. Po tej predlogi bi morali biti vsi delavci zaznamovani kot živina in seveda tudi vključeni, da jih država pošlje na delo, kamor jo je volja. Delavec, ki se ne pokorava temu zakonu, je v nevarnosti, da ga kaznujejo s šestimi meseci zapora ali pa \$500 denarne globe.

William Toole, socialistični poslanec v legislaturi se je izrazil o tem zakonu:

"Obvezni delavski zakon pomeni za delavce v državi Maryland tlaklo. Zakon jemlje delavcem vso svobodo in pravice. Delavci so izročeni oblasti gvernerja in delati bodo morali tam, kamor jih pošlje. To je direktno kršenje ustave Združenih držav."

Kljub temu jasnemu ugovoru je bil zakon sprejet.

Ustanoviti mislijo tudi konstatbersko četo, ki se bo imenovala marylandska drž. straža. Kapitalisti pravijo, da je četa potrebna za vzdrževanja "redu in miru", ker pojde državna milica na fronte.

PREMOGOVNIŠKI BARONI SO ODNEHALI.

Washington, D. C. — Premogovniški baroni so se zbal, da jih vlada ne prime pretrdo, in posledica tega strahu je bila, da je 400 premogovniških baronov, ki lastujejo rudnike na polju trdega in mehkega premoga, izjavilo, da bodo prodajali premog po primeri ceni, ki bo določena v sporazumu premogovnega odseka v narodnem obrambnem svetu.

Premogovniški baroni so prišli s to izjavo na dan po konferenci, ki so jo obdržavali s premogovnim odsekom v narodno obrambnem svetu.

Mejtem, ko so bili premogovniški baroni na konferenci, je obdržaval senatni odsek za mednarodno trgovino prvo zaslišanje glede cen za premog, pri katerem so bili operatorji in rudarji zaslišani kot priče.

Pri zasliševanju je priznal Chas. M. Moderwell iz Chicaga, da je bilo več premoga produciranega, transportiranega po železnicah, kot v prejšnjem letu in da se stroški za transportacijo niso povisili. Producerski stroški so se povisali le za 50c pri toni.

Lane, tajnik za notranje zadeve, je povedal brez ovinkov, če premogovniški baroni ne nastavijo primerne cene, da bo vlada zaplenila produciran premog. Govor tajnika za notranje zadeve je bil mojstrsko delo. S povesnimi glavami so premogovniški baroni poslušali, ko jim je njih krivdo zaletel v obraz. Niti ena roka premogovniških baronov se ni med govorom ganila, da bi ploskala. Govor Lana, še bolj pa njegova grožnja, da vlada zapleni producirani premog, je vplivala na pre-

mogovniške barone, da so se pe-dali.

ZELEZNIČARJI SO PRICELI KAMPANJO ZA ZVEZNI ODŠKODNINSKI ZAKON ZA POŠKODBE.

Denver, Colo. — Železniški službeni v Coloradu so pričeli z gibanjem, da kongres sprejme odškodninski zakon za poškodbe pri delu.

Temu gibanju je dala povod rzsodba v tožbi železniškega uslužbenca proti New York Central železnici, ki se je glasila, da odškodninski zakon države New York ni pravomočen za uslužbence, ki so ponesrečili na unedržavnih vlakih. Odškodninski zakon v državi Colorado je ravnatko, in iz tega so se železničarji naučili, da mora kongres sprejeti odškodninski postavo za ponesrečene delavce, ki je povsod enaka.

HRANITE ZELEZNIŠKE KUPONE.

Springfield, Ill. — Glavni državni pravdnik Brundage je vložil tožbo proti železniškim družbam radi povišanja cen. Stvar bo rešena pred najvišjim zveznim sodiščem. Od današnjega dne pa do dneva, ko bo izrečena sodba, dolo vsi potniki kupone, ko kupijo nove listke. Če prizna najvišje sodišče, da je postava ustavna, ki določa, da železniške družbe ne smejo več računati od milje kot 2 centa, potem dobe potniki povernjeno razliko med 2 in 2.4c, ki so jo plačali na zahtevu železniških družb.

Hranite kupone, ker nihče ne ve, kakšna bo rzsodba.

NEZNANI ZLIKOVCVI SO UKRADLI DEKLETEC.

Hammond, Ind. — Se vedno pogrešajo modrooko in pivolavo šestletno dekletce Mary Bojnoljki, o kateri gre glas, da je bila najlepši otrok v Garyju.

Na stotine ljudi je preiskalo peščenine in bližnja močvirja, toda o mali deklici ni sluha in duha. Oče, ki dela v ondetni jeklarjni, je z deškimi, stezosedel preiskal vso okolico, toda tudi njegovo trud je bil do sedaj zastoj.

Ljudstvo sodi, da je bila deklica ukradena. Policija je dobila poročilo, da so videli deklico v družbi slabo oblečenega moške, ki jo je vodil za roko. To je edina sled, ki jo ima policija.

POŽIGALEC SE NORČUJE V OBLASTI.

Indianapolis, Ind. — Tukajščji policiji dela veliko sitnost neznan požigalec, ki s kriščem zaznamuje hiše, ki jih zapali, kakor so v francoski revoluciji zaznamovali hiše nazadnjakov, ki so bili obsojeni, da drugi dan padejo njih glave.

Požigalec je povzročil že več požarov in policija se trudi, da dobi nevarnega pička v pest. Do sedaj so bili vsi njeni poizkusi zastoj.

KOČIJE SO ODPRAVLJENE V YELLOWSTONE PARKU.

Washington, D. C. — Ze v leto 1915 je Lane, tajnik za notranje zadeve, dovolil, da smejo privatni avtomobili v Yellowstone parku obdržati je pa za prevažanje turistov staromodne kočije. Tako je bilo tudi lani. Letos so pa iz parka izginile kočije in jih nadomestile avtomobili za sedem do deset let. Nekateri ugovarjajo tej redbi in pravijo, da bi morale stati zgodovinske kočije.

POGODBE ZA GRADNJO NOVIH LADIJ IZVRESENE.

Washington, D. C. — George W. Goethals, ravnatelj korporacije za gradnjo trgovskega trdeljaja, naznanja, da so bile v pogodbi sklenjene pogodbe za gradnjo desetih ladij iz jekla, in štiri in lesa. Kasneje je bilo naročenih še 24 lesenih ladij.

Do sedaj je naročenih 22 ladij iz jekla, 32 iz jekla in lesa, 34 iz lesa.

POŽAR JE UNIČIL MESTO.

Yonezava, Japonsko. — Požar je uničil Yonezavo, ki je svetilne industrije na Japonskem. V požaru je izgubilo 14 oseb. Požar je izbrnel 14. avgusta in na tisoče ljudi je brez strehe. Škodo cenijo na \$5,000,000.

Našim naročnikom.

Ob koncu junija poteče naročnina velikemu delu naših naročnikov in zato apeliramo na prizadete, da čimprej ponovno naročnino za bodoče leto. Lahko jo ponovite pri svojih društvenih tajnikih, naših krajevnih ali potovalnih zastopnikih ali pa pošljite naravnost na naslov: PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Pričakujemo, da se cenjeni bratje in rojaki, ki so naročeni na naš dnevnik, odzovejo pravočasno s ponovno naročnino.

Upravništvo "Prosvete."

GOSPOD MIRODOLSKI

Spinal Josip Stritar.

(Modelovanje)

Gospod! Dasi le predboro vem da bode te moje ime, moj spomin preklinjali do konca dni, ne morem vendar iti odtod brez vsakega slovesa. Tolaziti vas nimam pravice, tudi opravičevala se ne bodem; zastoj bi bila vsaka beseda, nesreča dela človeka krivičnega! Samo toliko vam rečem: Mnogo sem trpela v svojem življenju, vse moje trpljenje ni bilo nič proti nesreči, ki me je z vami vred zadela. Kako rada bi vam podala roko v slovo, videla vas več ne bodem, a ne upam se pred vaše obličje. Z Bogom, z Bogom!"

XIII.

Mračilo se je že, ko je stopal postaran mož po slabo uglajeni stezi preko gostega smrekovega gozda. Ni ga motilo, da so se mu noge, trudne ali nemarne, poosto izpotikale ob korenine, ki so se spenjale tu in tam čez stezo, debelim kamam podobne; ni a plašila tema, ki je gledal tako strahovito z debelimi, črnimi očmi izmed goščave; dobre volje je bil, zdaj je zvižgal, zdaj popeval kratke pesmice s hripavim glasom, ki se pa vendar ni neprijetno razlegal po samornem gozdu; zdaj je oponašal sovo, ki se je oglašala v smrečju, zdaj metal svoje pokrivalo za netopirji, ki so mu preletavali pot. Mudilo se mu ni, kakor je bilo videti; počasi je korakal, dasi ni bilo videti gozdu konca nekraja pred njim. Strah ga ni bilo; vse je kazalo, da je mož vajen gozda in noči. Tudi ni vedel, zakaj bi se bal; zlato in srebrno, in kar je sploh posvetnega blaga, ni ga težilo na svetu; in tudi, kar je imel na životu, težko da bi bilo mikalo razbojnika, ki preži za grmovjem ob cesti. "V pričo razbojnika pel srčan bo prazen popotnik," pravi rimski pesnik. Bal se torej ni naš popotnik, prazen je bil in razen tega je vihrl! In zarjaveli roki krepko grčavo gorjajo in nekoliko korakov pred njim je mirdodušno stopal zvest tovariš: velik, kosmat pes; star je bil res in suh, kakor njegov gospod; vendar ni mu bilo upati, tako hudo je gledal in nekaj zob si je bil še ohranil iz življenja nadlog za silo! Bal se ni, pravimo, naš popotnik, prej bi se ga bil kdo drugi ustrašil, ako bi ga srečal sam v gozdu, zlasti po noči; po vsi svoji prikazni je bil nekako v sredi med razbojnikom in beračem. Vendar ne bodedo ga dalje popisovali; bralec, ki nas je prijazno spremljal do zdaj, upamo da ga je že uganil, njegova in njegovega tovariša, ako se še spominja moža, katerega so bili prinesli na pol mrtvega v Mirni dol. Spominja se morebiti še čudnega tovarševskega imena, njegovega gotovo ne; povedali mu ga nismo, ne vedoč, da ga srečamo še kedaj. Dajmo mu, kakor vsem osebam te povesti, izmišljeno ime, imenujmo ga Zaboja. — Zaboja torej je koručil pozno po gozdu. Ko se je naveličat zvižganja in petja, jel se je za kratek čas pogovarjati s svojim tovarišem:

"Kam se ti tako mudi, žival božja? Strah te morda vendar ne bo; kaj? Če nama bo prenočiti nočoj v gozdu, saj ne bo prvič m zadnjič morebiti tudi ne. Brutus, Brutus! Meni se zdi, da si postal mehkužen na svoje stare dni; gorke večerje si želiš in mehke postelje starih kostem; po človeškem obličji hrepeniš; morebiti še doživim, da bodeš prijazno z repom migal, da bodeš roko lizal človeku! Ali sem te tako učil! O Brutus, Brutus! ne zabi mojih nauk, ne izneveri se sebi in meni; ne žali me, ne delaj mi aramate! Ostaniva si zvesta; nikomur dobre besede, prijaznega pogleda; ne prilizujva se, ne prosilva; sovraži-va, zaničujva kakor do sedaj človeka! — Lačen si? Ne bodi len; tod po grmovji poišči; zajca bi pač težko dohajal, ali kaka miška bi se ti še dala vjeti, ne bodi tako izbirčen, moj Brutus, za silo tudi mišje meso! In če tudi miši ne vjameš, brez večerje ne bodeš, nič se ne boj; kos kruha imava, zasluženega, ne izprošenega; zaslužen kruh, dober kruh! Samo prositi ne; nobeden človek na svetu ni vreden najine prošnje! Vidiš, Brutus, kako lepo te učim! Ali ti me ne poslušaj; kaj i-mi-š-ka, kaj vohaš in cviliš, Brutus?"

"Pes zares ni več poslušal; videti je bilo, da je našel nekaj nenavadnega ob potu. Vohal je in cvilil, z repom je migal ter obračal se proti svo-jemu gospodu. Zaboja radoveden pospeši korake. Ko pride do mesta, kaj vidi! Ženska v gosposki obleki je ležala ob potu; mesec, ki je bil priplaval na nebo, obseval je mlado, blede obličje. Oči so ji bile zaprte; Zaboja je mislil, da spi; speče dekle v takem času, v takem kraju? Jame jo buditi, de-kle se ne zdrami; vendar za trenotje odpre malo oči, potem zopet zamaži. Takoj je izprevlel Zaboja, da je dekle onemoglo in zgrudilo se ob po-tu. Upala lea so mu jasno pričala, da je sirota mnogo prestala, morebiti celo lakot trpela, go-tovo pa je bila utrujena. Kaj začeti? Pomagati je treba, ali kako? Do bližnje vasi je dobro ura-hoda, in dekle ne more hoditi. V zadregi se po-svetuje s svojim tovarišem po stari navadi:

"Kaj bo pa zdaj, Brutus! Pravo preglavico si mi nakopal s svojim vohanjem na glavo! Kaj je bilo meni treba? Ti stojiš in me gledaš; sve-tuj, kaj je storiti? Tukaj je vendar ne moreva pu-stiti, dasi ima človeško podobno. Jaz sovražim člo-veštvo, kakor veš; vendar človek nemore vedno ravnavati po svojem prepričanju. Zdi se mi, Brutus, da si toliko več, kakor jaz. Ne! Jaz nekaj vem dobra misel, Brutus! prav dober; kaj praviš? Blizu tu-kaj, kakih dvajset korakov od pota v stran, na desno, ima oglat Peter, najin prijatelj, svojo kol-i-bo; saj poznaš Petra; prenočila sva že pod nje-govo streho v slabem vremenu. Dober mož, Pe-ter! Zadeniva ter nesiva jo pod njegovo streho; človek stori, kar more. Ali kako bi se to najbolje nosilo? Ne spominjam se, da bi bil kedaj prena-sal človeka. Tvoja pomoč mi bode, kakor vidim, malo prida; poskusimo tako, saj ne bode pre-težko."

In Zaboja vzame deklico v naročje, kakor jem-lje mati dete iz zibel. Čudno je bilo videti grča-vega, zanemarjenega moža, s tako skrbnostjo in rahločutnostjo se je vedel pri tem nenavadnem poslu; popravljal in naravnaval ji je obleko, ki je bila v neredu, krilo ji je potegnul čez noge, da bi se ne videle, rekoč:

"Vidiš, Brutus, tako je treba! Pa kaj ti veš, kako se je vesti z gosposkim ženstvom! Kmet si bil, kmet boš, okoren, neolikan, neotesan; jaz sem živel nekdanj med gospodo, malo da nisi bil sam gospod. Kaj ne? težko verjeti, ko me člo-vek zdaj takega vidi. Kako je to tanko! Nesel bi jo do prve vasi; samo bojim se, da bi mi siro-ta neugaslila v naročju po potu. Očital bi si, ako bi se kaj zgodilo; nagle pomoči je treba!"

Vtatem pogovoru pridejo do kolibe; dekle je ves čas ležalo, kakor da bi spalo, možu v naroč-ju. Koliba je bila temna, kar ni moglo biti po volji usmiljenemu Samarijanu.

"Nič luči! Peter je z doma, pri svojem de-lu; križi! Kaj bo zdaj? Dobro, da je vsaj vrata pustil odprta; mož se ne boji tatov; ko bi člo-vek vsaj vedel, kje tiči, da bi ga žel poklicat na pomoč. Pa kaj govorim? poskusimo, kar more-mo bo že kako!"

In oprimši stopa v tamno, borno poslopje ter tiplje okolo sebe, da bi se ob kaj ne zašel z než-nim bremenom v naročju. V kolibi otpllje po-grmno klop, ki je bila ogarju za posteljo; nanjo položi dekleta. Posrečilo se mu je tudi, da najde kos lojave sveče, in kar je treba, da se luč nare-di. Sreče se mu je olajšalo, ko je gorela luč in razsvetljevala ubožno stanico. Hitro poišče neko-liko stare obleke ter jo podloži dekletu pod glavo, da bi tako trdo ne ležala. Izruje ji čevlje, da bi si boljše počila.

"Do tu je bilo še vse po sreči!" govori sam s seboj; "sirota še diha, če tudi po malem, iskrica še tli; treba vpihati jo do plamena. Tam-le bo ne-kaj, saj sem vedel, da mož ne bode brez take-ga zdravila!"

In s police ob steni vzame stekleno posodo; drži si jo pred oči, rekoč:

"Malo, malo, vendar bo za silo; imenitna ni ta pijača, a koristna. Peter, brez tvojega dov-cljenja!"

Odmaši posodo, vlije nekoliko kapljice dekle-tu na sence ter je začnerhalo drgniti z dlanjo, potem drugo sence in zadnjič čelo. Ne brez us-peha! Dekle izpregleda, gane z roko, ki ji je prej, kakor mrtva ležala ob životu. Videti ji je bilo, da bi rada govorila, ali imela ni dovolj moči. Kmalu zopet zamaži; vendar mož je bil zadovoljen.

"Vem, kaj bi rada," govori poluglasno, "če tudi povedati ne moreš; vode ti je treba; hitro po vodo! Ti, Brutus, pa res nisi za nobeno rabo; ti stojiš in gledaš, pomagaj pa ne. Nočoj sem prvič nezadovoljen s tabo; ker že ni, da bi te kam po-slal, ostani tu pri nji na straži; samo posode je treba!"

Pogleda po izbi in v kotu vidi lončen-vrč; vzame ga ter urno odide. Vedel je za studenec, ki je tekel blizu oglarjevega domovja. Kmalu se vrne s polnim vrčem. Kozarec pač ni bilo pri hi-ši, vedel je, da bi ga zastoj iskal; znal si je po-magati. V votlo dlan desne roke vlije iz vrča vodo, potem ji privzdigne z levega glavo, in polno dlan ji nastavi k ustom. Ko je dekle začutilo hladno vodo, začne jo hlastno srebati in požirati. Voda jo je tako okrepčala, da izpregovori s slabim gla-som:

"Kje sem?"

"Nič se ne bojte; pri dobrih ljudeh!" tola-ži jo Zaboja; "slaba streha, dobri ljudje! Samo mirni bodite; ne govorite mi, slabi ste, pokojte vam je treba; vse bo še dobro; meni zaupajte, ki sem vaš zdravnik; ne glejte me tako plašno; o-braz in obleka ne obeta mnogo, vem; a na vna-ujnost ni gledati, meni verujte. Najbolje, da za-spíte, ako mogoče."

"Ker ste tako dobri, prosila bi vas —"

Mož ji ne da izgovoriti; migne ji z roko, da naj bo mirna:

"Poskusite zaspiti, ako mogoče; spanje naj-bolje zdravilo; potem bomo že videli, kaj se da še storiti."

Tako jo je tolažil; uganil je bil njeno željo, ali kako ji vstredi? Tekel bi v vas, kakor še ni-koli ni tekel; ali dekleta samega pustiti — ne-varno! Kaj, ko bi prikolovratil Peter? dekle bi se ga vstrašilo, strah bi ji škodil. Res je imel večerjo pri sebi; toda kaj bo kos trdega kruha oslabelemu gosposkem dekletu? Ko bi se vendar kaj našlo pri domu? — Pri oglarju? Malo upanja; vendar poskusiti je treba.

Mož istakne in preiše s kota. Imel je no-coj očitno srečo. Iz akrivne vrambe izvleče nekaj v papir zavitega.

"Kedo bi si bil kaj takega mislil!" govori zadovoljen in vesel; "glej, glej! star! dimež ti zajutrkuje kakor gospoda! Gotovo ima tudi mle-ko kje skrito; črna ne verujem, da bi pil, tako gosposki vendar še ni; pogledjmo tam v oni lon-ček na polici! — Saj sem vedel! Peter, jutri boš brez zajutrka; nič ne de, tolaži se; ti nisi edini pošteni-jak, ki gre zjutraj s praznim želodcem na delo. To bo nam za večerjo, in brinovca tudi ne bo, pomagaj si enkrat z vodo!"

Že je gorel ogenj, skoraj brez dima; oglar je imel suha drva. Prijetna gorkota se je širila po hladnem prostoru; dobro je dela otrplim u-dom oslabelega dekleta, ki je bilo zopet zaspalo. Pri ognju sta stala lončka za večerjo, spravi se k postelji ter začne lizati zdaj roke, zdaj noge spečemu dekletu. Lepo ga je bilo videti, kako mir-no je stal, ko mu je bila v spanju položila roko na glavo; ni se genil da bi ne prebudil dekleta.

Voda je vrela v loncih; Zaboja pa je stal po-leg ognja zamišljen. Čudna misel mu je rojila po glavi; pomišlja se je in spominjal: tako ne-kako znan se mu je dozdeval ta ženski obrazek; in ta glas — gotovo ga je že čul nekdanj, ali kje?

(Dalje prihodnja)

Jos. Premk:

V grobu.

I.

Tisto noč je dušil gospoda Ra-digona neznosno kašelj. Premeta-val se je z desne na levo in tiščal robeč na usta, da bi ne zbudil spe-če soproge Amalije; a gospa Ama-lija se je prebudila že davno, da-si gospod Radigov v temi ni videl njenih napol razprtih oči. Samo njena do rame gola roka se je sve-tila v mesečini, prodirajoči skozi gardine v lahneto toku kakor svi-len rumen trak; vse drugo je to-nilo v temi. In gospa Amalija je poslušala težko in nemirno diha-nje svojega soproga, včasih celo pazno — da ni zasumela pernica — privzdignila svojo vročo glavo in približala uho sosednji postelji, kjer se je premetaval njen soprog, in kašljal zdaj nekoliko mirneje, zdaj zopet glasneje in hitreje, ka-kor da mu primanjkuje zraka. Re-zek in suh je bil ta kašelj, ki se je trgal iz njegovih hropečih prsi in kadar je udaril na uho gospe A-maliji, jo je pretreslo tako nepri-jetno, da bi si najraje zamašila u-šesa in ne mislila več na svojega bolnega moža. Pa poslušala je še pazneje. Najraje bi se nagnila, čisto tja k njegovemu obrazu, da bi natanko razločila vsak komaj sli-šen vzdih, čutila vsak vztrepet in drget njegovega bolnega telesa in skušala dognati po lastnem pre-pričanju in spoznanju, je li resni-čna zdravnikova izpoved, da se mu obrača na bolje, ali ga hoče le potolažiti in mu ne pove resni-če. Kajti njej se je zdelo, da so zadnji čas njegove mislice zelo splahnele, da je tolača pod lahno poročeno kožo njegovih prsi po-polnoma izginila, in da so se mu tiste plave žilice, ki so se spajale in križale pod njegovim suhim vratom, nekako napele in izstopi-le. Vendar pa je bil njegov obraz še vedno poln zdrave barve; le o-krog oči so se mu začrtale neke gube, ne morda toliko vsled bo-lezni kakor starosti, ker gospod Radigov je izpolnil ravno tisto po-mlad štiriinštirideseto leto. In če je pomislila gospa Amalija nazaj v oni čas pred šestimi leti, ko se je poročila z njim, si je priznala, da se ni mnogo izpremenil. Pokaš-ljeval je že tudi takrat, včasih celo precej hudo; že pred poroko se je hodil zdraviti poleti na deželo, ka-kor sedaj vsako poletje, že vseh šest let, pa vendar ni mislil nikdo na smrt — ne on, ne njeni stari-ši, da, niti ona sama, ki ga ni prav-zaprav nikoli ljubila in se ni niko-li vznemirjala, če ga je čula pre-metavati se ponoči brez spanja v ene strani na drugo. Tako so na-stopile za njo te mučne noči, ko jo je prebudil iz trdnega spanja tako pogosto. Zakopala se je včasih v blazine, da bi ga ne slišala, skušala je zaspiti iznova in za-treti vsako misel, ki jo je spominjala njega in njegove bolezni, pa ni mogla, in čim bolj neprijetno ji je bilo tisto cvileče goščanje, ki je prihajalo iz njegovih prsi, tem pazneje je poslušala vsak dihlje-j, kakor da pričakuje nečesa, kar bo napravilo konec vsemu temu . . .

In vendar se ji je včasih zasmilil, posebno ob trenotkih, ko je spal mirno in dihal globoko, v krat-kih presledkih, kakor da se hoče odpočiti od težkega napora in je bil morda njegov obraz oblit od mesečine, ki je lila skozi slabo za-strte gardine. Zdjapazda so se mu zganile ustnice v lahneto tres-ljaju, kakor da ji hoče nekaj po-vedati, in čisto je bila iztegnjena njegova desnica proti njenemu vz-glavju, kakor da jo išče v spanju, ker se je drugače boji . . . In že je iztegnila roko, da bi ga poboža-la po obrazu, pa ji je oslabilna in obležala mirno na belt pernet. Ni je mogla dvigniti, dasi ji je bilo v prsih težko, tako težko. . . morda prav zaradi tega, ker se je za-vedala, da jo ljubi on neizmerno in čuti sam, da ga ona ne more ljubiti, ker ga je vzela le pod pritisk-om svojih starišev. In vendar je z njo tako dober; vsako prošnjo ji skuša brati že iz oči, svojo bo-lezen bi tako rad prikrlil in njeno hladnost prenaša tako udano, da se je skoro ne upa ogovortiti v no-čeh, ko ji krati spanje s svojim neprestanim kašljem. Bogve, ka-ko težko se premaguje, da se sklo-ni od hipa do hipa k njenemu le-pemu obrazu, ko ga izdaja še diha-nje, da hrepeni po njej, da čuti ob sebi svojo lepo štiriinštirjaset-letno ženo, a se vendar mnogo-krat preмага svojo dolgo noč in je ne moti niti z malenkostno bese-

do. In pri vsem tem se zazdi gos-pe Amaliji njen soprog kljub vsej svoji boleznij vendar močan, skoro vreden, da bi ga objela ona sama in ga odškodovala za vse težke ure teh šestih let njunega zaka-na . . . Ali kako? Saj je vendar čutila, da bi bil njen poljub brez vsakega ognja, brez vsake ljubez-ni, tako hladen, da bi spoznal morda celo on sam, da se mu je pribli-žala le iz usmiljenja. In vendar se je zgodilo včasih . . . Roki sami sta se našli, njegova je bila topla, prsti so mu drhteli in natanko je čutila, kako mu utriplje žilica v zapetju, in ob takih trenotkih se je silila pozabiti, da mu na te-menu lasje že izpadajo in da bo kašljal, ko jo izpusti iz objema, vso dolgo noč. In vendar je njen mož in ona njegova žena, njegova last do konca dni . . . do konca dni? — Večno naj jo spremlja ta temna senca, ta grozna zavest, da zanjo ni življenja, ki ga je sanjala nekoč, in ki ga pijejo drugi iz polnih čaš? — Pogledala se je včasih v zrcalu in zazdelo se ji je; da nosi že tudi na temenu sled teh pustih noči, ki jih prebdi ob strani svojega bolnega moža, dasi so bile njene oči še vedno jasne, ust-nice drobne in napete in tako zdravo rdeče in ona vsa še mlada in žejna življenja. Pa bila je zve-sta svojemu možu, dasi jo je ravo-ta zvestoba mučila tako mnogo-krat . . . Ko sama ni vedela za-kaj in kdaj, se je često zamislila v tega ali onega, ki ga je srečala na cesti in jo je pozdravil s predz-nim, veselim pogledom, a ko se je otrešla sanj, je začutila, da bi razen svojega moža ne mogla nik-dar ljubiti še koga drugega . . . In ko bi bil ta mož vsaj nekoliko po njenem srcu, bi se ga oklenila z vso dušo, ali njen soprog Radigov ji je bil ponovoma tuje; za-to je raje ostala brez vsakega in živela dalje to pusto, neznosno življenje. Samo v nočeh, ko so hi-tele preko njenega razuma vse te peštre misli in je zaželela včasih, da bi se končalo žeto življenje ka-korkoli, in da bi nastopila novo kakršnokoli, pa če tudi slabše od tega. Zato je pazno poslušala nje-govo kašljanje, včasih se je sklo-nila celo bliže k njemu, da bi raz-ločila natanko vsak komaj slišen trepet njegovega bolnega telesa in skušala dognati po lastnem spoznanju in prepričanju, se mu li resnično obrača na bolje kakor tr-dijo zdravniki, ali ga le tolažijo, kako je z njegovim zdravjem, ka-kor je bilo že pred šestimi leti in bo še bogve koliko časa.

Tako je poslušala gospa Amal-ija tisto noč težko dihanje svo-

jega soproga Radigova in se vora-la naposled komaj odloči: "Ali ti je slabo?" Pernica je zasumela, ker Radigov se je obrnil proti njej in v temi ni videl drugega njeno belo roko, ki se je na mesečini. "Ti ne spiš? Ah, saj veš, ne moreš . . . Ta nezno-sna želja!" In Amalija je ostala na ho.

(Dalje prihodnja)

PRIPOROČAM vsem rojakom za obilen moje kavarne in restavracije Dobra postrežba z vsakimi jedili. Moje gleslo ne nasititi. Pridite in boste zadovoljni z mojo po-bo. Prepričajte se to je ne-neje Martin Šorn, 6034 St. Clair Cleveland, Ohio.

Kje je moj brat John Ros-ka je iz vasi Luče na ope-Štajerskem. Pred par leti je v Franklinu, Kans. Prosta-ne rojake, da mi naznači-gov naslov, ako kdo je, kaj-haja. Ako pa sam bere to-ga prosim, da se ni nazna-naslov: Tony Rosc, P. O. Carbon Washington.

POZOR ROJAKI! Naznanjam rojakom, od-prti trgovino s malenkost-in se priporočam za obilen — Vsakemu bom hvalospe-gel po smerni cen. ANTON ŠKORJ, HERMINTO

KADITE TILLMAN Unisko izdelane Ibykus Cigare S. N. P. J. Cigare Tillman Cigar Co. AURORA, ILL.

ROBERT W. LA ARCHITECT 118 N. La Salle St., Chic-ki je izdelal načrt za gl-S. N. P. J. se priporoča-vencem za izdelovan-stavbiniških načrtov. Tel. Franklin 6601 TEL. NA DOMU AUSTIN

Vabilo na veselico. Socialistični klub šte. 182 J. S. Z. priredi svojo ple-veselico dne 4. julija in sicer točno ob dveh popoldan. — I-la bo slovenska godba iz Cannosburga, Pa. — Vstopnina: možke \$1.25, dame so vstopnina proste. Za dobro postrežbo in zabavo v vsakem oziru bo skr-veselilni odbor. — Tem potom se najljubneje vabe vsa slo-enska društva in posamezne rojake in rojakinje iz bližnje ok-ce, da se vdeleže te plesne zabave v obilnem številu. Frank Koren, tajnik.

Vabilo na veselico katero priredi Slovensko Izob. Društvo "Vihar" dne 3. julija ob 6 uri zvečer v lastnem Domu DUNLO, PA. Pričetek plesa bode ob 6. uri. Ob 8. uri zapoje pevski odsek: "Mi vstajamo" in "So-listično korničieo," takoj zatem nastopi sodrug Etbis Kri-iz Chicaga, Ill. Cenjeno občinstvo iz okolice ima sedaj lepo priliko sli-izvrstnega govornika, kajti taka prilika se nudi le redko. B-ge zabave bode tudi dovolj. Vtopnina za možke 50c. — Dame so proste vstopnina. Za vsestransko postrežbo skrbel bode ODBOR.

NORTH SIDE STATE BANK ROCK SPRINGS, WYO. IMA KAPITALA IN REZERVE \$100,000.00 Je izredno pripravljen in opremljen za poslovanje s SLOVENCMI, HRVATI, SLOVAKI in drugimi SLOVANI. Mi pošljimo denar vati prijateljem v staro domovino po naših cenah. Plačujemo 4 odstotne obresti na banke vloge. MOČNA, KONZERVATIVNA IN NAPREDNA INSTITUCIJA.